

5911 NO.LU KANUNA BAĞLI YÖNETMELİK DÜZENLEMELERİ İÇİN TÜSİAD ÖNERİLERİ

2004 yılından bu yana yasalaşması beklenen ve 18 Haziran 2009 tarihinde TBMM’de onaylanan ve 7 Temmuz 2009 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak resmileşen, 5911 no.lu “Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, bir milat niteliğindedir. Zira bu kanun, Türkiye’de gümrük uygulamalarındaki zihniyetin değişmesi ve beyan esasına dayalı sisteme geçişi sağlayacaktır. Bu kanunla birlikte, hem AB ile olan Gümrük Birliği’ne uyum konusunda önemli bir aşama kaydedilecek hem de Türkiye’deki gümrük uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözülmesine büyük oranda katkı sağlayacaktır. Kanunun uygulamasına yönelik, üç ay içinde çıkarılması gereken yönetmeliklerin oluşturulması aşamasında TÜSİAD aşağıda yer alan temel hususları ilgili yetkililer ile paylaşmanın önemine inanmaktadır.

1. Gümrük prosedürlerinin evraksız bir şekilde yapılabilmesi ve beyan esasına geçişin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi

Gümrük Kanunu’nda yapılan değişiklikler, gümrük formalitelerinin asgariye indirilmesi, zaman kayıpları ve gereksiz harcamaların önüne geçilerek ithalat maliyetlerinin düşürülmesi ile özellikle ihracata dayalı sanayi için girdi niteliğindeki malların ekonomiye zamanında kazandırılması açısından çağdaş nitelikli hükümlere sahiptir.

Değişikliklerle birlikte, ülkemiz ekonomisinin temel unsuru olan ihracatımızın arttırılabilmesi amacıyla ihracat girdi maliyetlerinin azaltılması, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırması suretiyle rekabet koşullarımızın iyileştirilmesi ve AB ölçülerinde rekabet edebilme şansının doğması amaçlanmaktadır.

Gümrük prosedürlerinin evraksız bir şekilde yapılması, Türk ihracat ve ithalatı için bir dönüm noktasıdır. Beyan esasına geçişin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesi için bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Mevcut gümrük idari ve yetki sistemi ile iletişim için gerekli telekom altyapısının yetersiz olmasının bu konudaki değişen uygulamalara cevap veremeyeceği, bu nedenle de özellikle başta ihracatçılar olmak üzere doğrudan ilgililerin taleplerinin kesintiye uğrayabileceği konusunda endişeler mevcuttur. İstihdam ve Teknik altyapı yetersizliği hususlarındaki ciddi endişeler giderilmelidir.

Bu çerçevede özellikle:

a) Sınırlarda-limanlarda-hava alanlarında geçici depolama alanlarının oluşturulması ve mevcut işleyişte zaten var olan bu uygulamaya daha işlerlik kazandırılması gerekir. Örneğin, bu alanlarda, insan ve hayvan sağlığına mahsus, çevre sağlığına mahsus, canlı hayvan ve bitkilere mahsus ve takipli-kayıtlı-gözetime tabi ürünlerin girişinde kontrol sistemlerinin kurulması gerekir.

b) Gümrük İdarelerinin iş yükünün yeniden tespit edilmesi gerekir. Bu yüzden gümrük idarelerinin yeni bir bakışla, kendilerine ait olmaması gereken yükümlülüklerden arındırılmaları ve asıl sorumlu kurum ve kuruluşların gümrük işlemlerinden sonra yapılmak üzere yeni bir mevzuat oluşturmaları ve uygulamaları gerekir. Örneğin, TSE-Tarım

kontrolleri, sağlık kontrolleri, gıda kontrolleri, vs. (İhtisas gümrük idarelerinin de kalkması gibi)

c)Yeni bir ithalat rejimi mevzuatı oluşturulmalıdır.

2. Piyasa gözetim ve denetim mekanizmasının oluşturulması ve idari kapasite

Gümrük Kanunu'na bağlı olarak, piyasa gözetim ve denetim mekanizmasının oluşturulması da büyük önem taşımaktadır. Bu mekanizma, AB'de ağırlıklı olarak özel sektörün sorumluluğundadır. Türkiye'de piyasa gözetiminin geliştirilebilmesi için, sorumlu bakanlıklar bu konuda iyi bir altyapı ve organizasyon kurmalıdır. Gerekirse Bakanlıklar özel sektör ile işbirliğine gitmeli ve özel sektörün altyapı imkanlarından yararlanmalı ya da bazı yatırım kalemlerini özel sektör ile birlikte yürütmelidir. Periyodik piyasa denetlemeleri ihmal edilmemeli ve bu konuda AB'de mevcut olan iyi uygulamalar örnek alınmalıdır. Bu konudaki Topluluk ihtiyat prosedürleri yakından takip edilmeli, sakıncalı bulunan ürünler derhal Topluluk düzeyinde afişe edilmelidir. Bu konularda sivil toplum örgütlerinin daha faal rol alması sağlanmalıdır. Piyasa gözetimini yapmaya yetkili kuruluşların hangi program dahilinde kontrollerini sürdürdüğü; çalışma prensipleri; her üreticinin ürününün kontrol edilip edilmediğı; üreticiyle hangi hallerde temasa geçildiğı; yurt dışına gönderilen CE işaretili ürünlerin piyasa gözetiminden geçip geçmediğine dair bilgilendirme yapılması da mutlaka gözden geçirilmelidir.

İdari kapasitenin güçlendirilmesi ile ilgili olarak ise Türk Gümrük İdaresi'nde çalışan 8.000 kişilik rakamın gerçekçi olmadığı düşünülmektedir. Bu istihdam rakamının tam tespiti için farklı kurumlar içerisinde aynı işlem veya işlevleri yapan istihdam gücü de bu hesaba dahil edilmelidir. İdari yapının güçlendirilmesinde personel sayısının yanı sıra alt yapı ve otomasyon ile birlikte "basitleştirilmiş usul" uygulamaları gündeme getirilmelidir.

Gümrük İdareleri arasında her konuda mevcut olan uygulama farklılıklarının giderilmesi, yorum ve yeknesak kuralların ortak prensiplere oturtulmasına ihtiyaç bulunmaktadır;

Avrupa Birliğı müktesebatının tam ve eksiksiz uygulanmasını teminen, Gümrük İdarelerindeki personelin eğitimi ve değışikliklere uyum sağlamaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar ve mevcut tecrübeler ışığında Türkiye'de Gümrük İdaresi ve ilgili kurumlarında aşağıdaki hususlar saptanmıştır;

- Bilgi sistemleri ve erişim imkanlarında altyapı ve ekipmanın yetersizliğı,
- Personel sayısının yetersizliğı, istihdam olanaklarının geliştirilmesi gerektiğı,
- Çalışan personelin değışikliklere adaptasyonu ve yeknesak uygulamalara geçilmesini sağlayacak düzenli eğitim ihtiyacı,
- Dış ticaret ile ilgili organizasyonel yapının sadeleştirilmesi ve burada yer alan kurum ve kuruluşların yetkilerini "piyasa gözetimi ve denetiminde" yoğunlaştırması amacı ile "yapılandırma"nın gözden geçirilmesi,

Gümrük Müsteşarlığı idari yapısının güçlendirilmesinde ilave istihdam ile personel yapısının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmaların sadece Gümrük Müsteşarlığı kadro sayısı dikkate alınarak diğler ülkeler ile mukayesesine bakılmamalıdır. Türkiye'nin dış ticaret ile

ilgili farklı idareler içerisinde istihdam edilen ancak, Gümrük Birliği ile ilgili fiili uygulamalarda aktif rol alan istihdam gücünün de dikkate alınması ihtiyaç duyulacak ilave istihdam miktarının belirlenmesinde kullanılmalıdır. Diğer bir deyişle, ülkemiz dış ticaret yapısındaki organizasyonel yapı net olarak tespit edilerek gerçek ihtiyaç duyulan ilave istihdam belirlenmelidir.

3. 5911 no.lu Kanunun diğer kanunlar ile ilişkisi

Yeni kabul edilen Gümrük Kanununun, diğer kanunlarla olan ilişkisi de göz önüne alınmalıdır. Bunların başında 5607 no.lu Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu gelmektedir.

Gümrük Kanunu'nda yapılan değişikliklere göre taşıyıcılar, Türkiye sınırlarındaki kapılara veya limanlara geldiklerinde getirdikleri eşyaların özet beyanlarını verecektir. Burada, ithalat işlemleri yapılmayacak, iç gümrüklere sevk edilip orada ithalat işlemleri yapılacaktır. Amaç, özet beyanı verilen eşyanın varış gümrüğüne gidene kadar ithalat işlemlerini elektronik ortamdan istifade ederek gerçekleştirmektir. Böylece, basitleştirme kurallarını da yeterince kullanıp Avrupa Birliği (AB) ile beyan esasına dayalı uygulamaların bir kısmı daha devreye sokulacaktır.

Bu durumda, ancak eşyanın özet beyan esnasında gümrüğe özet beyanı yapılmadan sınırlarımızdan içeri sokulması veya sokulmaya teşebbüs edilmesi durumlarında, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu devreye girmelidir.

Bir başka ifade ile, özet beyan kapsamında daha sınırda iken gümrüğe beyan edilen ve dolayısıyla gümrük gözetimi ve denetimi altına girmiş bir eşyada kaçakçılık fiilinin söz konusu olmaması gerektiği düşünülmektedir. Kaçakçılık fiili ancak hiç gümrük denetimine girmemiş ve dolayısıyla gümrüğe beyan edilmemiş eşyada söz konusu olmalıdır. Ceza Hukukunda temel prensip kasıttır. Oysa gümrüğe beyan edilen ve her türlü inceleme ve soruşturmayı yapmasına imkan tanıyacak şekilde gümrüğe sunulan eşyada kaçakçılık kastının olmaması gerekir. Bu şekilde gümrük denetimi ve gözetimi altındaki eşyada doğabilecek usulsüzlüklerin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu değil, Gümrük Kanunu gibi kendi özel Kanunlarına tabi tutulması ve bu Kanunlarda yer alan hükümlerin uygulanması gerekir.

- Kaçak eşya her halükarda hiçbir beyana dayanmadan ve gümrük idaresinin bilgisi olmadan yurda girmiş eşya olarak tanımlanmalıdır.
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu tümüyle yeniden ele alınıp, özet beyanı verilmeden yurda sokulan eşyalar ve bu eşyaları yurda sokanlar için tasarlanmalıdır.